

mint már fentebb említettem, összeesik a Béga folyó völgyével. Ez már a harmadik rengési eredő hely a Maros-Tisza és Duna közé eső területen. A másik két törési vonal — t. i. a temesvár—mokrini és a buziás—ó-moldovai — volt az eredő helye az 1879—80-iki délmagyarországi földrengéseknek. Ezt a két utóbbi törési vonalat dr. SCHAFARZIK FERENCZ állapította meg.

ELŐZETES JELENTÉS A GÖMÖR ÉS SZEPESMEGYÉKBEN ELŐFORDULÓ QUARCPORPHYROKRÓL ÉS PORPHYROIDOKRÓL.

Dr. SCHAFARZIK FERENCZ-től.

Gömörmege É-ki, valamint Szepesmege ideszögellő D-i részéből visszatérve, bizonyos geologiai megfigyeléseimről röviden a következőkben kívánok jelentést tenni.

Ezen nagy kiterjedésű hegyvidék, melyet a gömör-szepesi érczhegység neve alatt ismerünk, a bécsi földtani intézetnek még a hatvanas években foganatosított geologiai felvétenyomán főleg agyagpalából, phyllites gneiszből és kárpáti gneiszből áll, a mely utóbbi az említett geologiai térkép szerint az agyagpala között egyes szabálytalan lencsákat képez. Mindezeket a kőzeteket a kristályos palákhoz sorolták, még pedig azoknak legelső részéhez. Ezek egyszersmind azon bányászati körökben jól ismert palás kőzetek, a melyekben gazdag és változatos sorozatban rézércz-, antimonit-, pyrit-, vaspát- és részben barnavas-, mangánpát-, ankerit stb. teleptelések és tömzsök fordulnak elő.

Bár az ezen előfordulásokra vonatkozó irodalom nem mondható épen szegénynek, mégis különösen újabb időben nem akadt senki, ki a szóban forgó hegytömegek kőzeteivel tüzetesebben foglalkozott volna.

Mindjárt rozsnyói tartózkodásom első napjaiban sikerült tipusos quarczporphyrt találnom, nevezetesen a rozsnyói és a csúcsomi völgyekben, a mely utóbbi helyen a quarczporphyr kilométernél nagyobb átmérőjű tömeget alkot. Kapcsolatban ezen quarczporphyr-előfordulásokkal, durvaszemű szericzites palákat találunk, a melyekben kivált haránttörésben még igen jól észlelhetjük a tipusos porphyros szövetet. A porphyros szövet előidézői füstszürke vagy más helyeken halványkékes quarczok, valamint egyes, még teljesen el nem pusztult földpátszemek, míg a kőzet főtömege, nevezetesen a felzites alapanyag, valamint a földpátok legnagyobb része, vagy esetleg ezek egészen is a nyomás következtében szétzúzódtak, mialatt a réteglapokon kémiai átalakulás következtében, főleg a földpátok rovására szericzites bevonatok keletkeztek. Az ilyen módon palássá vált quarcz-

porphyrok szövete egészen a legfinomabb phyllites palasságig is alászállhat. Ez utóbbi esetben még a quarczszemek is, — melyek különben többé-kevésbé lencsealaku csomók alakjában paláinkban többnyire megszoktak még maradni. — teljesen szétzúzódtak. Rozsnyótól Ny-ra az Ivágyó és a Bányaoldal nevű hegyek tömege egész kiterjedésökben ilyenféle kataklasztos szerkezetet mutató quarczporphyr-palákból állanak, a melyeket ROSEN-BUSCH H. eljárása szerint porphyroidoknak nevezhetünk. Ezen porphyroid-palák friss állapotban rendszeren fehéresek vagy zöldesfehérek, olykor hagymazöldek és csak ritkábban violás színűek. A réteg- és hasadási lapokon a szericzites bevonatoktól származó lágy selymes fényt és bizonyos kiemelkedő csomókat veszünk észre, mely utóbbiak a fénytelen haránttörés lapján füstszerű vagy kékes, lencsésen kinyújtott quarczszemeknek felelnek meg.

Szóval Rozsnyó környékén quarczporphyrokkal és porphyroidokkal van dolgunk, a melyeknek genetikailag az agyagpalával és gneisszal semmi közük.

Igen valószínűnek tartom már ma is, hogy a felsőmagyarországi érczhegység túlnyomó része ilyenfajta porphyroidpalákból áll, a mint erről több irányban megejtett kutatásaim alkalmával (Csetnek-felé, Dobsina irányában és Szomolnokon át Gölniczbánya felé) számos ponton meggyőződhettem.

Mínt hogy tehát ebben a hegységben quarczporphyrokkal és velök szoros kapcsolatban lévő porphyroidokkal van dolgunk, egészen természetesen megmagyarázható a legtöbb itteni gazdag és sokféle epigenetikus érczelőfordulás is, mint az eruptiót követő postvulkános működésnek szüleménye.

A tőlem nagy számban gyűjtött kőzetek tüzetesebb leírását, valamint egyéb ezen területre vonatkozó megfigyeléseimnek részletesebb előadását a jövő téli munkaidőre tartom fel magamnak.

Budapest, m. kir. Földtani Intézet, 1902 július 1-jén.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZETBŐL.

A m. kir. földtani intézet 1902. évi geológiai felvételei.

A m. kir. földtani intézet tagjai, a m. kir. földmívelésügyi miniszter úr rendeletéből, a folyó évben a következő területeket veszik fel részletesen:

POSEWITZ TIVADAR dr. osztálygeológus a felvételi idény első felében Máramaros- és Bereg megyében, Szolyva és Volocz között, azután Szepes- és Gömör megyében, Merénytől délre, folytatja részletes felvételeit.

PETHŐ GYULA dr. főgeológus Biharmegyében a Fenesi-Nagypatak környékén